

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІМПОРТОЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК 339.5

Бережний А. К.

Студент 4 курсу
факультету міжнародної економіки і підприємництва ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті здійснено оцінку залежності економіки України від імпорту за допомогою показника частки імпорту у загальному споживанні, здійснено порівняльний аналіз структури імпорту напередодні війни у 2021 р. та 2023 р. Результати проведеного дослідження дають можливість зробити висновок про відмінності щодо рівня імпортозалежності у розрізі видів економічної діяльності переробної промисловості, продукція якої превалює в імпорті країни. В подальшому подібні оцінки можуть використовуватися в процесі формування пріоритетних напрямів державної політики імпортозаміщення.

Ключові слова: імпорт, імпортозалежність, загальне споживання, переробна промисловість.

Annotation. The article assesses the dependence of the Ukrainian economy on imports using the indicator of the share of imports in total consumption, and conducts a comparative analysis of the structure of imports on the eve of the war in 2021 and 2023. The results of the conducted research make it possible to conclude the differences in the level of import dependence in terms of types of economic activities of the processing industry, the products of which prevail in the country's imports. In the future, similar estimates can be used in the process of forming priority areas of the state policy of import substitution.

Keywords: import, import dependence, total consumption, processing industry.

Війна росії проти України призвела до втрати значної частини промислового виробництва, енергетичної інфраструктури, унеможливила сільськогосподарську діяльність на великих площах, які продовжують зростати, що неминуче впливає на зовнішню торгівлю країни в цілому і, зокрема, на потреби в імпорті. Крім того, вирішення проблем обороноздатності потребує перегляду пріоритетів розвитку окремих галузей економіки. Отже, важливим є аналіз перспектив імпорту й оцінка імпортозалежності, а також актуалізація статистичного забезпечення для подальшої розробки нових підходів до формування політики імпортозаміщення із урахуванням надзвичайно складних поточних умов, в яких знаходиться Україна.

Мета статті полягає у проведенні оцінки імпортозалежності економіки України у розрізі видів економічної діяльності.

У структурі імпорту товарів і послуг в Україні переважає промислова продукція, частка якої у 2021 р. становила 86,06 %, а частка переробної – 76,12 % [1]. Враховуючи домінування продукції переробної промисловості у структурі імпорту товарів і послуг, подальше дослідження спрямоване на оцінку рівня імпортозалежності економіки від цих промислових товарів.

Для кількісної оцінки імпортозалежності пропонується використовуватися показник частки імпорту у загальному споживанні, який обчислюється за формулою [2]:

$$IMP_{sh} = IMP / (V + IMP - EXP), \quad (1)$$

де IMP, EXP – імпорт та експорт товарів і послуг;

V – випуск.

Більше значення цього показника відповідає більшій залежності від імпорту, що підвищує ризик для економічної безпеки країни.

Розрахунки за формулою (1) здійснювалися на основі даних таблиць «витрати–випуск» в основних цінах, які є потужним інструментом для дослідження структури економіки країни й основних макроекономічних

пропорцій [1]. Одержані результати з розподілом видів економічної діяльності за рівнем технологій наведено в табл. 1.

Дані табл. 1 демонструють, що найвищий рівень імпортозалежності спостерігався у виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, автотранспортних засобів, машин та устаткування, які відносяться до високо- та середньотехнологічних виробництв. Середньовисокотехнологічні та низькотехнологічні виробництва в цілому були менш залежними від імпорту.

Таблиця 1

Визначення імпортозалежності за видами економічної діяльності у 2021 р.

Вид економічної діяльності	Частка імпорту у загальному споживанні, %
Високотехнологічні виробництва	
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	66,47
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	93,75
Середньовисокотехнологічні виробництва	
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	73,78
Виробництво електричного устаткування	79,76
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	87,88
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	88,15
Виробництво інших транспортних засобів	31,74
Середньонизькотехнологічні	
Виробництво коксу та коксопродуктів	9,68
Виробництво продуктів нафтоперероблення	74,03
Виробництво гумових і пластмасових виробів	52,21
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	14,66
Металургійне виробництво	24,53
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	43,45
Низькотехнологічні виробництва	
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	21,88
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	76,93
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	31,71
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	31,86

На жаль, здійснити аналогічні розрахунки для більш пізніх періодів не видається можливим через відсутність необхідних статистичних даних (таблиць «витрати–випуск»). Тому для оцінки загальних змін в імпорті товарів порівнюємо його структуру у 2021 р. зі структурою у 2023 р. за розділами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (рис. 1) [3].

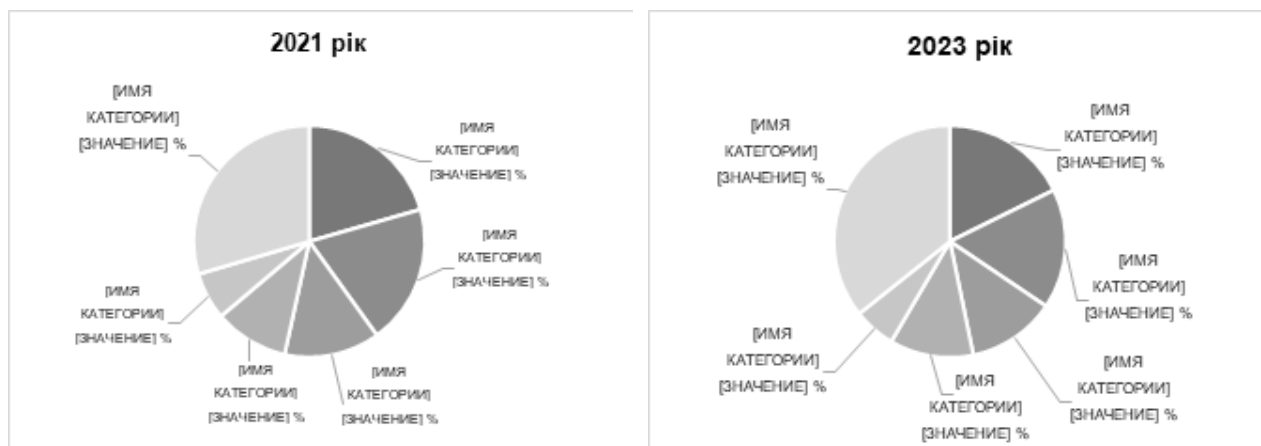

Рис. 1. Структура імпорту товарів України

Як видно з рис. 1, у 2023 р. п'ятірка видів товарів, що є лідерами в імпорті України, залишається незмінною порівняно з 2021 р. На першому місці у 2023 р. були машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання, що ще раз підкреслює залежність економіки країни від експорту дорогої високотехнологічної продукції, яка вже протягом тривалого періоду часу зростає [4; 5].

Науковці зазначають, що післявоєнна відбудова економіки України має здійснюватися, в першу чергу, на основі структурної трансформації переробної промисловості для забезпечення зростання частки виробничих операцій з вищою доданою вартістю [6]. Це, окрім інших позитивних наслідків, призведе до зменшення імпортозалежності економіки країни.

Таким чином, підходи до кількісної оцінки рівня імпортозалежності потребують подальшого більш глибокого вивчення та розвитку для застосування в якості основи для прийняття рішень на державному рівні щодо забезпечення імпортозаміщення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шликова В. О.

Література: 1. Таблиця "витрати-випуск" України за 2021 рік в основних цінах // Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/vvp/kvartal_new/tvv_oc/vitr_vip_os21xl.UE.xlsx. 2. Ішук С. О., Созанський Л. Й. Імпортозалежність економіки України: проблеми і шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2020. № 1 (13). С. 23–32. 3. Товарна структура зовнішньої торгівлі // Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. 4. Крамарев Г. В., Шликова В. О., Леванда О. М. Аналіз динаміки та структури зовнішньоторговельної діяльності України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 79–91. 5. Rayevnyeva O., Brovko O., Filip S., Aksonova I., Derykhovska V. Management and modelling of the industrial enterprise's crisis situations. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Vol. 18. Iss. 1. P. 192–205. URL: <https://www.businessperspectives.org/index.php/journals/problems-and-perspectives-in-management/issue-340/management-and-modelling-of-the-industrial-enterprise-s-crisis-situations>. 6. Ishchuk S. O., Sozansky L. Optimization of the structure of the manufacturing industry of Ukraine according to the criteria of increasing the technology level of manufacturing operations and reducing their import dependence. *Economy of Industry*. 2024. No. 1 (105). P.16–38. DOI: 10.15407/econindustry2024.01.016.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2024 р.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ Й ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 336.717

Богданова А.

Бакалавр 4 року навчання
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проведено систематизацію та узагальнення існуючих підходів до розуміння поняття фінансових ризиків, а також проведено їх класифікацію за різними аспектами. Доведено важливість та значущість процесу оцінювання фінансових ризиків.

Ключові слова: фінансові ризики, мінімізація фінансових ризиків, підприємство, ризик.

